

Motion till riksdagen 2005/06:Kr35

av **Dan Kihlström m.fl. (kd)**
med anledning av prop. 2005/06:112

Viktigare än någonsin! Radio och TV i allmänhetens tjänst 2007–2012

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om ansvaret för saklighet, allsidighet, spegling och relevans.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om fler sändningar på teckenspråk.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om målet för andelen textade program.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om gudstjänster och kultur.
5. Riksdagen begär att regeringen skall återkomma med en tydligare definition av tv-mottagare.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om det självständiga ägandet och revisionen.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om utvecklingen av samarbetet mellan programbolagen.

Bakgrund

Kristdemokraterna anser att *public service*, eller radio och tv i allmänhetens tjänst som det också kallas, inte bara har haft utan också inför framtiden har en mycket viktig uppgift att fylla. I ett demokratiskt samhälle måste det fria ordet värnas och vårdas. I den stora förändringsprocess som pågår inom medieområdet är det viktigt att det finns kanaler med ett brett utbud av kvalitetsprogram inom alla genrer, inklusive underhållning. En viktig uppgift för *public service*-kanalerna är att garantera att det finns sändningar som alla har möjlighet att ta del av och som människor oavsett var de bor i landet kan identifiera sig med. *Public service* ska också vara en röst för de grupper, t.ex. språkliga och etniska minoritetsgrupper eller funktionshindrade, som inte är tillräckligt intressanta för en kommersiell marknad.

Fel! Okänt namn på

Även om Kristdemokraterna delar majoritetens grundläggande synsätt på *public service* och dess roll i vårt samhälle saknar vi en del förslag och anser att vissa förslag borde ha fått en bättre utformning.

Det demokratiska ansvaret

I en politisk demokrati har den fria åsiktsbildningen en avgörande betydelse. Den politiska kommunikationen och åsiktsbildningen kan ske på olika sätt, t.ex. inom ramen för personliga samtal och genom organisationer och föreningsliv. Det är dock genom medierna som skilda åsikter och opinioner når den stora allmänheten. Staten har ett ansvar för att yttrandefriheten i praktiken kan utnyttjas. Det övergripande målet för statens agerande gentemot medierna måste vara att demokratin stärks och fördjupas. Tillsammans kan medierna genom debatt, nyhetsförmedling och annan information ge underlag för medborgarnas fria och självständiga ställningstaganden. Medierna skall informera, granska och vara ett forum för olika åsikter och kulturyttringar.

Det är viktigt att regering och riksdag ger ett tydligt formulerat uppdrag till programföretagen som innehåller de övergripande krav och förväntningar som allmänheten har rätt att ställa på verksamheten. I de grundläggande principerna för den kommande tillståndsperioden måste tydligt slås fast bolagens skyldighet och ansvar när det gäller programinnehåll. Programmen skall uppfylla krav på saklighet, allsidighet, spegling och relevans. Regeringen skriver i propositionen att ämnesval och framställning skall ta sikte på vad som är relevant och väsentligt, och sändningsrätten skall utövas opartiskt och sakligt. Granskningsnämnden har här en viktig uppgift, men eftersom dess granskning sker långt efter att programmen är sända kan skadan redan vara skedd. Radio och television har mycket stor genomslagskraft. Särskilt gäller det televisionen där både ögat och örat tar in budskapet. Programbolagen måste därför i hela sin verksamhet agera utifrån det ansvar detta medför.

Programinnehåll

Redan inför innevarande tillståndsperiod (2002–2006) betonades att ökad uppmärksamhet skulle ges åt program för och med barn och unga, att programföretagen skulle vidga och fördjupa sitt kulturansvar samt särskilt värna om mångfalden i nyhets- och samhällsbevakningen. I princip samma mål föreslås för den kommande tillståndsperioden, vilket kan ses som ett tecken på att målen inte varit tydliga nog. Granskningsnämndens utvärdering kommer att visa i vad mån programbolagen uppnått de satta målen.

Nu skall programbolagen särskilt utveckla programverksamheten för de äldre barnen och ungdomarna, en betoning som Kristdemokraterna har efterlyst. Även ungdomarna behöver ett högkvalitativt utbud.

Tillgänglighet

Televisionen är, genom föreningen av ord och bild, en mycket viktig informationskanal för den som är döv eller hörselskadad. Härigenom kan man få del av omvärldshändelserna, man får del av viktig samhällsinformation samt tillgång till nöjen och annat som övriga i samhället ser som naturligt. UR:s programsatsning för att lära ut teckenspråk är ett mycket bra initiativ.

Programföretagen har ett tydligt ansvar för att programmen i ökad omfattning görs tillgängliga för personer med funktionshinder. Det som hittills gjorts är inte tillräckligt. Programverksamheten för döva bör ges ökad omfattning och ambitionsnivån för SVT:s sändningar på teckenspråk bör höjas. Idag tar man inte ens till vara de tillfällen som ges. Som ett exempel kan nämnas sändningarna från Almedalen under politikerveckan. Samtliga partier bokar teckentolkare som står på scenen nära partiledaren eller den som talar för partiet, men tv visar inte teckentolkningen. Vi förväntar oss också tydliga skärpningar i lagstiftningen som en följd av den pågående Radio- och TV-lagsutredningen. Utredningen har fått i uppdrag att överväga behovet av lagändringar för att förbättra tillgängligheten till tv-program för personer med funktionshinder.

Textning

Regeringens ambitioner för att öka tillgängligheten innebär att andelen av SVT:s förstagångssändningar av svenskproducerade program i SVT 1 och SVT 2 som skall vara textade skall öka till 65 % under tillståndsperioden. Det är en blygsam målsättning. Kristdemokraterna anser att om talet om ökad tillgänglighet skall innebära en verklig förbättring måste ett tydligt mål vara att alla svenskproducerade program skall vara textade på sikt, ett mål som utredningen Radio och tv i allmänhetens tjänst föreslagit. Fram till och med 2012 bör målet vara 75 % textade program.

I propositionen uttalas inga krav på textning för de digitala kanalerna. Ambitionen måste vara att även dessa på sikt skall nå samma nivå när det gäller textning.

Språkliga och etniska minoriteter

Sverige har en lång tradition av sändningar på olika språk. Det är mycket viktigt att fortsätta denna inriktning. Dels behövs program på det egna språket och om den egna kulturen, dels behövs svenska nyheter på det egna språket. Samtidigt måste det finnas ett utbud för alla åldrar. Särskilt för att bevara och överföra kulturella traditioner och språkliga kunskaper till nya generationer är radio och tv ovärderliga.

Fel! Okänt namn på

Beslutet om de nationella minoriteterna i Sverige och erkännandet av deras språk som minoritetsspråk innebär att dessa språk skall prioriteras. Det är också viktigt att det sker en rättvis fördelning av programtiden. Programbolagens uppdrag, att öka tillgängligheten för dessa minoriteter, måste genomföras på ett för alla acceptabelt sätt.

Tv-gudstjänster

Programbolagen har ett ansvar att spegla och förmedla olika former av kultur från hela landet. En del av denna kultur är sändningar av gudstjänster från kyrkor och andra gudstjänstlokaler. Kristdemokraterna anser att det är oroande att SVT sänder allt färre gudstjänster från kyrkor och istället sänder studiogudstjänst.

De tv-sända gudstjänsterna ger tittarna också en arkitektonisk och kulturell upplevelse genom att programmen sänds från kyrkor från olika tidsepoker. Det är många äldre, sjuka, funktionshindrade och andra som av olika orsaker är förhindrade att besöka en kyrka. Lika lite som ett idrottsevenemang kan speglas enbart från en studio kan en studiogudstjänst spegla och förmedla atmosfären i en kyrka. Och det är minst lika många människor som besöker gudstjänster och arrangemang i kyrkolokaler som de som besöker ett idrottsevenemang. SVT bör öka andelen livsåskådningprogram. Programbolagen har också ett ansvar att spegla den mångfald som råder i samhället. Ökad kunskap om olika religioner och trosuppfattningar bidrar till att minska fördomar och skapar ökad respekt. SVT har även där en viktig uppgift att fylla. Regeringen bör påtala detta i tillståndet för SVT.

Definition av tv-mottagare

Regeringen menar att förslaget till definition i 2 § lagen om finansiering av radio och TV i allmänhetens tjänst, innebär att datorer och mobila enheter inte omfattas av den nya avgiftsskyldigheten eftersom det endast sänds enstaka inslag och program mobilt eller via hemsidor. Vi delar inte den uppfattningen. Redan idag kan man t.ex. via Telias 3 G-portal ta emot två tv-program i den betydelse som begreppet avses ha i den nya bestämmelsen. Antalet tv-program som går att ta emot via datorn är något större eftersom det inte är operatörsberoende på samma sätt som i mobiltelefonen.

Antalet olika apparater som kommer att omfattas av den nya lagregeln är alltså betydligt större än regeringen vill påskina. Men det är det lilla problemet. Det stora problemet är att den som idag köper en apparat inte kan veta om den i framtiden kommer att omfattas av ett avgiftskrav. Detta eftersom avgiftskravet inte är kopplat till apparatens egen beskaffenhet utan till vad tredjepartsleverantörer (mobiloperatörer, tv-kanaler, etc.) väljer att publicera och göra tillgängligt för apparaten.

Fel! Okänt namn på

Detta visar på svagheten i regeringens definition och lagförslag. Regeringen bör därför återkomma med en tydligare definition.

Ägande och revision

Genom att överlämna ägandet till en särskild förvaltningsstiftelse har riksdagen visat viljan och värdet i att programbolagen är självständiga och ägarmässigt så långt borta från staten och politiken som möjligt. Programbolagen intar härmed ur ägaraspekten en friare ställning än andra statliga bolag. Under senare tid har dock beslut fattats och förslag lagts fram som särskilt på länge sikt är ägnade att rubba tilltron till att programbolagen bedriver sin verksamhet på ett självständigt sätt och i allmänhetens tjänst. Sålunda har Riksrevisionen fattat beslut om att utse revisorer i programbolagen, något som stiftelsen menar är felaktigt då man anser att programbolagen inte omfattas av lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m. Sveriges Radio AB, Utbildningsradion AB och Sveriges Television AB bör därför inte ingå i det revisionsuppdrag som Riksrevisionen har utan behandlas som ett privat aktiebolag. Årsredovisningen skall lämnas till Förvaltningsstiftelsen och redovisningen av hur kraven i anslagsvillkor och sändningstillstånd uppfylls skall lämnas till regering och riksdag. Idag har programbolagen dessutom stora kostnader för den dubbla revisionen. Om de förslag om utökade granskningar som presenteras i proposition 2005/06:112, Viktigare än någonsin!, träder i kraft är Riksrevisionens granskning överflödigt. Det är också tveksamt om den effektivitetsrevision som Riksrevisionen utför är förenlig med det oberoende som programbolagen skall ha.

Förvaltningsstiftelsens ekonomi baseras på avkastningen av det kapital som tilldelades när stiftelsen grundades. Detta är ett bra sätt att tillförsäkra sig att Förvaltningsstiftelsen inte står i beroendeställning till regeringen. Avkastningen av kapitalet varierar naturligtvis med börsutveckling och ränteläge. Detta, i förening med att ägaransvaret utvecklas vilket medför ökade kostnader för revision och uppföljning, gör att Förvaltningsstiftelsen kan komma att tvingas att tära på sitt kapital. För att undvika detta behöver stiftelsen inom några år ett kapitaltillskott.

Ökad samverkan mellan *public service*-bolagen

Verksamheten skall drivas så kostnadseffektivt som möjligt. Regeringen avser att tillkalla en särskild utredare för att i samarbete med programbolagen ta fram förslag till hur ett effektivare resursutnyttjande kan åstadkommas. Men eftersom ett effektivt arbetssätt ligger i bolagens egna intressen arbetar de redan med den inriktningen. Programbolagen undersöker möjligheterna till samarbete inom alla områden utanför respektive bolags kärnverksamhet.

Fel! Okänt namn på

Syftet är att genom att samutnyttja stöd- och servicefunktioner kunna lösgöra ytterligare resurser för programverksamheten. Kristdemokraterna ser mycket positivt på detta initiativ och om det slår väl ut anser vi att en naturlig fortsättning bör bli en diskussion om ett eventuellt samgående i ett bolag. I de flesta europeiska länder är *public service*-verksamheten organiserad i en sammanhållen organisation för såväl radio och tv som utbildningsprogramverksamhet.

Skadligt medieinnehåll

Det förekommer betydligt mindre våld i Sveriges Television än i övriga tv-kanaler. Det är mycket positivt. Eftersom riksdagen har ett särskilt ansvar för *public service*-kanalerna är det befogat att ha särskilt högt ställda krav på dem. SVT har också en till stora delar ansvarsfull och genomtänkt policy för skildringar av våld. Men eftersom det hela tiden visas allt grövre våldsskildringar på andra kanaler är risken stor att gränsen för vad som skall anses oacceptabelt sänks även på SVT. Det är viktigt att SVT är uppmärksam på utvecklingen.

Stockholm den 4 april 2006

Dan Kihlström (kd)

Inger Davidson (kd)

Sven Brus (kd)

Ulrik Lindgren (kd)

Olle Sandahl (kd)

Kenneth Lantz (kd)

Gunilla Tjernberg (kd)

Torsten Lindström (kd)

Chatrine Pålsson (kd)

Rosita Runegrund (kd)